

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Recidentia decidens ab ordine vnius in ordinem prouidentia alterius
vberior explicatio.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

sed solam specialem finem agentis, & prouisoris vniuersi esse maius bonum vniuersi, quod quandoque ex malorum, & naturalium, & moralium permissione, ac non impeditione resultat.

8. His nostris Recentioribus aduersantur, & tertie huius nostræ conclusioni fauent, Herize tractatu tertio citato d. 2. r. capite vltimo, numero 24. Magnificus Magister meus Didacus Daza manuscripto de prouidentia d. r. §. quarto, quamvis prouidentia quavis æquiualeat saltem ostensionem potentie bonitatis, & misericordie suæ, ac subinde, & gloriam suam Deum assequi fateantur prouidentia illa, in quam recidit, qui ab illa recedit. Hanc vero gloriam, etiam æquiualem a Deo in ea prouidentia obtentam, intentam a Deo ante recedentem subiecti absolutam ab alia prouidentia negant, & bene; quamvis fundamētis, quæ nobis non satis probentur, vt certamine secundo videbimus: vbi de necessitate antecedentis finis particularis per eam prouidentiam, in quam recidit agitur, ac reliqua ad recedentem huius exactam intelligentiam traduntur. Nunc autem à capite vt aiunt tertiam nostram conclusionem probò & aduersam nostrorum Recentiorum impugno: quia communis, & vniuersaliter omnem Dei prouidentiam specialem transcendens finis gloria sua, vt sua, esse non potest: nec ad aliam consequendam, vt finem particularem fines specialium omnium prouidentiarum Dei ordinari: tamen ea prouidentiam omnem specialem Dei in hoc vniuerso sequatur: Ergo, etsi hanc Deas in quavis sua de creatis prouidentia assequatur: non assequetur finem vniuersalem, & omni prouidentia sua intentum: Consequentia est legitima, & euidentis.

9. Antecedens probò, & primam eius partem primo: quia, & gloriam suam, qua suam Deus intendat, ac velit eam ex sui complacentia atque vt sibi commodam, & proficuum debet velle: quod implicat. Tum: quia non nobis, & nostri gratia, sed sui, eam velle, vnde omnis eius in nos gratia, & misericordia à scriptura toties commendata abolebitur. Tum, quia omnis nostra laus, ac Dei ascriptio, gloria, & plausus creaturarum, ipsi quidem bona, & honestissima, Dei cuiusque boni, & commodi refert nihil vt controuersia quarta de voluntate ostendebam. Secundam vero partem antecedentis probò, ac simul primam confirmo. Etenim, si finem hunc generalem glorie suæ Deus in omni sua prouidentia intendit per iustitiam in punitore peccatoris, vel misericordiam in iusti salute, ostensionem disunctam consequendum, vel per quemvis alium finem particularem prouidentie specialis cuiusvis, iam fines particulares quos simul cum generali illo glorie suæ in omni prouidentia speciali Dei admittendas, repellis. Si quidem particulares illi fines, quos appellas, non quidem fines, sed media ad vniuersalem illum gloriam consequendum sunt: cum ipsi, sicut reliqua in ordine quouis prouidentie cuiusvis generalis illius glorie Dei gratia, amentur, ac fiant. Nec satis est, eos fines inter medios vocare: inter medijs enim ad ditameptum finis essentia, & significato contradicunt: cum finis essentia sua sit. Cuius gratia capere facit: vt fuitis cum nostro Valquez ostendebam in phisicis controuersis de causa sui. Secundo: claret inde, non nostri gratia, & complacentia nobis omnibus prouidentiam, si ita nobis prouideret: impugnationes alias huius doctrinæ, & tertie nostræ conclusionis confirmationes iam subdò in explicatione recedentis creatura decedentis ab ordine prouidentie vnius in ordinem prouidentie vteriore, & exactiore, præstanda certamine sequenti.

CERTAMEN II.

Recedentis decedentis ab ordine vnius in ordinem prouidentie alterius vterior explicatio.

1. Decedentis ab ordine prouidentie vnius obiectiue libere in ordinem alterius recedentia dogma Theologicum est, satis ac sæpe ab Augustino & Sancto Thoma expressum recitatis locis certamine primo, numero quinto, & sexto, satisque etiam, ac sæpius, aliis licet vocibus, à scriptura traditum: & certe, si, tam scripturæ, quam Augustini, & reliquorum Patrum, & Sancti Thomæ verba debita attentione legerentur, nihil de hac recedentia vterius disputari oporteret: sed tamen, cum memoratis nostris Recentioribus duo adhuc ad exactam & plenam recedentia huius intelligentiam resstant disputanda. Primam: An prouidentia, eiusque ordo, in quem recidit decedens ab ordine alterius absolute, eius ab ordine illius prouidentie casum prioritate nature antecedat, ita vt electio auxilij sufficientis pro male vsuro Reprobò ex intentione alicuius finis præintenti absolute ante malum vsum Reprobij, lapsusque eius ab ordine misericordie prouidentie de ipsius, & ob ipsius salutem continuato ordine, & filo vsque ad eius punitorem proueniat, & perueniat? non secus, ac si bono auxilij collati vsu ex intentione absoluta salutis eiusmodi vsum antecedente, & auxilij electio, & reliqua intermedia continuato prouidentie eiusdem ab intentione ad obtentionem & executionem finis ordine procederent. Secundum: An intentio illa absolute antecedens prouidentiam, eiusque ordinem, in quem recidit ab alia, eiusque ordine decedens non absoluta solum, sed efficax esse debeat?

2. His super memorati nostri Recentiores affirmatiue vtrique difficultati respondent; vt videre in ipsis est, & præsertim in Didaco Ruiz citata disputatione quarta, sectione tertia, numero quinto in eorum manuscriptis etiam veritatissimo, & ipsorum hac in re sequaci. Aiunt enim finem illum glorie Dei omnibus, & singulis specialibus Dei prouidentis communem, & vniuersalissimum, atque necessario per varios particulares fines disunctum, & vagè (per hunc, scilicet, vel illum) obtinendum absolute, & efficaciter intentum ante lapsum peccatoris ab ordine prouidentie misericordie esse; si cuti, & ante bonum collati auxilij vsum absolutum iusti qui ab ordine misericordie prouidentie non decidunt. Quo fit, vt alteruter iuxta continuatum ordinem, & prouidentiam disunctam ante, & independentem à lapsu, vel adhesionem absolute alteri parti ordinis, & prouidentie illius disunctam habet, atque præordinata pergat, ac Deus præcipuum, & vniuersalissimum glorie suæ finem obtineat. Contra vero Herize & Daza nostri locis proximè citatis, nec intentionem illam, nec prouidentiam eiusque ordinem ad finem glorie Dei per iustitiam punitiuam decedentis culpa sua ab ordine prouidentie misericordie efficacem, & absolutam ante lapsum absolutum eius antecedenter præcedere merito contendunt.

3. Sit ergo cum illidem prima conclusio. Absolute efficax intentio prouidentie, eiusque ordo prouidentium mediorum ad absolutam consequentem glorie suæ per ostensionem iustitiae punitiuæ non est in Deo antecedens absolutum lapsum peccatoris culpa sua decedentis ab ordine misericordie prouidentie diuinæ erga ipsum, eiusque salutem. Probari ex dictis controuersia 4. de volunt. d. 4. memoratis hic quæst. r. facile videtur: quia efficacia antecedens pugnat cum lapsu peccatoris, per culpam suam, ac subinde cum iustitia punitiuâ Dei, & absoluta eius ostensione, & gloria Dei inde captanda: ergo & cum assecutione eius vniuersalissimi finis glorie Dei, quæ ex efficacia antecedenti intentionis

intentionis, & prouidentie illius ante absolutum lapsum peccatoris culpa sua decedentis ab ordine misericordior prouidentie de ipsius salute. Prima antecedens pars probatur facile: quia efficacia intentionis, & prouidentie Dei antecedens natura lapsum peccatoris; absolutum lapsum huius libertatem, & culpam auferit: fublata vero culpa iusta punitio redditur impossibilis: ac proinde iustitia diuina in lapso illius puniendo offensio & consequenter gloria per iustitiam diuinam offensionem captanda. Hoc contra antecedentem lapsum absolutum antecedentem intentionis, & prouidentie, in quam peccator recidit, satis non est: quia, cum lapsum peccatoris medium vnicum obtineat finis non fit: sed eius etiam omisso, & negato, ex intentionis illius efficacia de fine glorie vsu obtinendo per bonum, malumve gratie vsu, nequit voluntas nostra: ad vtrumvis vsu indifferens potestas, & libertas impeditur: quare rationibus pro 2. conclusione subsistentibus, prima hæc potest solummodo probari.

4. Deo fecundo: cum iisdem Doctoribus. Decidens peccator prauo vsu auxilij sufficientis ad salutem ipsius collati, non recidit in alium ordinem prouidentie pro naturæ priori ad ipsius lapsum ex intentione finis illius generalissimi gloriæ diuinæ antecedenter absolute præparatum. sed conditionate, solum, sub conditione, scilicet, lapsum peccatoris pro propria culpam ab ordine prouidentia misericordier erga eius salutem, ex huiusque seria intentione, quatum vtraque, est ab intrinseco inefficax, absolute tamen ad lapsum, peccatoris, & deficientiam absolutam ab eis antecedenter prioritate naturæ præcedat. Hanc solum conditionatam voluntatem absolute ex parte subiecti antecedentem puniendi homines, si prauo vsu gratiæ sufficientis ab ordine misericordis illius prouidentie ex absoluta intentione salutis ipsorum ortu culpa sua labantur decedant, ac peccent, tradunt Augustinus, cæterique Patres, & Sanctus Thomas, qui recidentia in ordinem durioris prouidentia punitiue peccatoris pro peccatum labentis ac decedentis ab ordine misericordis alterius prouidentia de ipsius lapsum Auctores cæteris Theologis existere. Augustinus quippe certamine i. numero quinto, primo loco recitatis a verbis illis, *qui enim dicit, voluntatem, vt ferat laborem prius, & requiescat semper postea, absolutam proponit, vt autem semper molant conditionatam ex parte obiecti, non autem prorsus absolutam, vt quisque eorum hoc noluisset quod ipsum esset, atque si quis eorum hoc noluerit, & 2. loco, *vt etiam velis esse punire, si ipsi repugnent.* Id ipsum continent verba Sancti Thomæ, tametsi non ita expresse: & verba ipsa dogmatis huius: nimirum recessus ab vno ordine prouidentia vnus, & relapsus in ordinem alium prouidentia alterius, probat non esse hominem antecesser eque ordinatum absolute ad gloriam Dei consequendum, siue per lapsum, & iustitiam Dei offensum in eius supplicio, siue per gratiæ bonum usum, & consecutionem salutis, & misericordie in bonitatis Dei offensionem.*

5. Si enim æque primo antecedenter per virtutis medium esse finem (vt hi aiunt) inter medium, subiectum, seu hominem ad gloriam Dei ordinatum est, non recedit ab ordine præxiæ providentiæ ad illum finem alterum medio, seu fine inter medio electo, vel offendendo iustitiæ peccato admisso, vel via bono gratia Dei misericordiae, & bonitati offendendo pro arbitrio proprii facti ipsi per Dei intentionem, & providentiam de mediis facultate inferiendus: dammodo vtrumque medium esse ea intentione, & ea providentiā disunctum ordinatum non omittit: vt exemplis quotidianis manifestum est: servus enim, aut mandataris aliquis missus, vel quidpiam agat, si cū Domino, vel mandante disunctum, & æque ordinatur, vt hæc, vel illa ex duplici (quæ adeat) via pro libito eat, quacunque ex illis pergat a Domini, vel mandatis voluntate, & ordine non recedit, ni neutra perrexerit. Confirmatur: quia ea providentiā, & ordinatione æque antecedente absolute ad suam gloriam Dei, siue per bonum vltim gratiæ, siue per malum disunctum, & peccatum, non magis recedit male vtens, & peccans, quam bene vtens: si-

quidem æque vterque alter vii ordinem et dabitur ali-
quidum, & antecedenter per Dei providentiam ad il-
lum finem consequendum politis adhaere, æque et
altero ordine recedit: atqui solum male vixisse
recedere ab ordine providentiæ præsupponit, & abso-
lutè talis dicitur: ergo, quia sola providentia de sua
salute absolutè & absolutè talis lapsum absolutum
peccatoris quo recedit ab ordine providentiæ, ante-
cedit, alia vero providentia punitiva, in quam re-
cedit tandem, absolutè talis non est: sed ad summum con-
ditionata, si homo labatur, ac peccet, & quæ po-
tèst absolutè lapsum in absolutum, vel transeat, rei in-
ducatur.

6. Probat vltcrius nostra conclusio: quia, si-
pudentia, eiusque ordo ad praeferendum finem glori-
ae Dei per obtentionem suae iustitiae in punctis peccatis
est absoluta, & absolute antecedens lapsum peccatoris,
aeque, ac bonum vsum gratiae, non est, quod iuxta
scriptura, Patreque passim scriptis fuisse commen-
deret feriam, ac impendat Dei voluntatem de omni-
bus Reprobatorum, salute, & quod eorum peritio,
punitio est Dei de se, & quatenus ex ipso, eaque ef-
fectus est, non pronuntiatur: sed quod ab initio, & sa-
lute, vicemque ipsorum miseriis dolente praeser-
uorum voluntarius, & peccatis extorquetur, potest
quia ex se etiam, suaque voluntate absoluta, prae-
terea Reprobatorum peccatis exercitiis eiusque iustitiam opor-
tebitur, antecedenter verè, ac prouide fieri, tum in
obtentionem suae iustitiae, & ad finem glorie tan-
to consequendum iustam eorum punitionem: suam volun-
tate sua absoluta vera, seruare eorum vni salutem
& obtentionem gratiae: & misericorditer, vel ad eorum
finem glorie suae obsequendum. Cur ergo velles tuum
perditionem negabitur, immò eam abhorre, & de-
vehementer, nisi per circulationem, & illusione oc-
curret: vehemens autem a Deo voluntas, & desiderium
salutis eorum in Deo, & a Deo ipso praedicatur, tum
quodam controuersia quædam de voluntate d. & quædam
tertia ferè per totam: ideo autem vera hæc sunt: quia
salutis voluntas, & prouidentia absoluta sola anteceden-
tioribus est bonum, & prauum vsum voluntatis eius
perditionis autem eorum non omnino absoluta, sed ex
parte obiecti conditionata, si peccent, & inciderit, et
non antecedit: immò ex absoluta illa salutis praeferen-
tium voluntate, & intentione sufficienter praesentem
se auxilia vi saepe diximus donatur, efficacia vera
non inde sed ex Dei Dominio erga omnes sua iustit-
n-gantur: quod si hominum peritio a Deo non con-
cederetur ad omnem lapsum, & peccatum eorum ad
eorum salutem disjunctum intacta, vel prorsus, vi auctori
modo finis glorie Dei obiteretur, negatæ auxilii effi-
cacis & Dei voluntate punitiua postulare euenire: quod
valde est absurdum, & per controuersia, & infidelitas, de-
turque a Deo auxilium sufficiens. & inefficax, &
inefficax, inuida nimis, & maligna voluntas.

7. Mito rationem aliam notitiorum
z. quod, scilicet, etiam propter Deum vel peccata-
re ex intentione gloriæ sue capiendæ obsequen-
sitia vel peccatorum punitione, que cum ipse
quod essentia sua supponit esse nequeat; proinde et
minus peccato eo ordine prouideretur; prouideretur
autem, quia vitæ ad vite iustitiæ punitionem obli-
tatum, que solum medio potest iustitiæ diuine obli-
tationi, quodam capiendæ Dei gloriæ inferunt; et
nec aliter, vt ad hanc vitæ amari, & prouideri à
potest, nisi vt vite immediatus; et prouideri ad po-
tatum esse, quod proinde immediatus amor; et
iusto proximo à Deo amatur. Hoc inquam pro
fessione nostra hac secunda nullum fieri argumen-
tum, quia, vt ostendi contrahebat se prima de proba-
tionibus huiusmodi contrahebat se prima de proba-
natione, d. de eius effectibus contra probatorem
comunque hanc in Doctorem Gabrielem Valseque
permissionem peccati ex intentione penitentis, et
militatis predestinationis esse de facto, nec solum
posse probare, atque argumenti huius, quod
comune

contra eam nostram conclusionem militat, atque ab eisdem Doctoribus instruitur, monstrabo imbecillitatem. Præstat nunc postremam ad plenam, absolutissimamque rei præsentis intelligentiam examinandum An, scilicet, necessitas aliequationis finis alicuius a Deo intenti toti coniuncto ex omnibus specialibus Dei providentiis solummodo concessam à nobis certamine primo, numero quarto, conclusione secunda, & quam nulli seorsum providentiæ adhuc ad universalem finem gloriæ Dei obtinendum convenire posse monstravimus hæcenus) ex efficacia, seu efficacia aliqua toti illi coniuncto ex specialibus omnibus providentiis conflato intrinseca ad aliquem saltem vage illarum finem obtinendum proveniat? Qua in re Ruiz noster citata d. 4. sectione tertia, numero tertio, conclusione tertia affirmativè respondet asserens, de ratione coniuncti finis omnium providentiarum esse efficaciam illam ad aliquem saltem providentiæ alicuius ex ipsis finem assequendam, ac proinde toti coniuncto illi intrinsecam efficaciam esse, quod explicatius docet, numero 4.

8. Dico tertio: Nulla efficacia ad aliquem adhuc obiectivè liberæ providentiæ alicuius vage, hunc vel illum finem, de facto, & absolute assequendum intrinseca est toti illi providentiæ omnium divinatarum obiectivè liberarum coniuncto; ac subinde ex intrinseca eius efficacia, necessitas absolute assequendi aliquem providentiæ alicuius ex ibi contentis finem minime provenit: est contra Ruiz probanda, non quidem ex questione libertatis operis, seu effectus liberi præiudici, ut iuxta nostra principia contra necessitatem, & efficaciam omnem antecedentem ad effectum quemvis liberum probandum aliquis putaret: id enim solum evincit cum necessitas, & efficacia antecedens effectus alicuius determinat, & in individuo est; non autem cum est effectus, seu actus alicuius diffusum, huius, vel illius: ut controuersia sexta, de Incarnatione d. i. questione tertia, certamine tertio ostendebamus. Probat ergo vnicè ratione, qua Ruiz ipse immediate numero quinto, secundam suam conclusionem probaverat, ac nos certamine primo, numero quarto, conclusionem eandem, secundam etiam nostram, probavimus: idem enim nequit non coniunctum illud omnium providentiarum aliquem finem ab aliqua ex providentiis in eo inclusis intentum assequi, & absolute obtinere: quia quis eget concursu causæ universalis primæ scilicet Dei, rationabiliter ex fine, & providentiæ operantis, & media ad illum disponentis: itaque necessitas hæc est intrinseca, & passiva effectus, & indigentia divinæ providentiæ, ut sit, quia creatura est, & sine Deo, cuiusque providentiæ aliqua esse subinde nequit: non autem est necessitas activa alicuius providentiæ, à qua est, & causatur, nec coniuncti totius, quod solum ratione illius providentiæ hunc effectum, & finem assequetur de facto, & ratione alterius alterum; tametsi nunc activa necessitate antecedenter ab ea, à qua procedit atque absolute est, neque à reliquo coniuncto, & in actu primo determinetur, ut fiat, atque absolute existat.

8. Contra sex conclusiones tota hæc questione à nobis posita, & fundatas nihil opponi potest, quod cuiusvis probatione non difficiatur, atque evanescat, à ratione agatur; idcirco rationes Caietani, Alvaræ, & sequacium contra primam nostram conclusionem, certamine 1. memoratas à Ruiz nostro certamine primo à numero 10. & disiectas sectione 4. à numero 7. seipsas collabentes omitto. Sed contra primam opponitur Boëtius 4. de consolatione Prosa 6. post init. & circa medium, ubi si singularum rerum, etiam fortuæ, providentiam esse ait, formam immobilem, & stabilem, quæ eis immobilitatem, & stabilitatem, ac immutabilitatem præstat, premitque indeclinabilem causam ordinem, qui res mutabiles, & aliqui temere fatiuntur, propriis incommutabilitate coercent. Quibus similia scribit Nazianzenus orat. contra Iulian. aliquantum ab initio, & Ecclesia sic orat. Deus cuius providentiæ, in sui dispositione non fallitur. Respondetur: his Patres, & Ecclesiam solum docere conclusionem

nostram secundam positam certamine de coniuncto omnium providentiarum specialium, quæ in Deo sunt: quod totum nihil creatum præterfugere potest: quia quicquid ab vltus providentiæ ordine decedit, ac recedit, recedit in ordinem alterius, ut explicavimus hæcenus: neque nihil temere fluctuat, calare, & fortuna extra Dei providentiam iactatur; sed quicquid in rebus est, vel non est, intra providentiam continetur, ac proinde falli Deus non potest, nec Dei providentia. Boëtium huius sententiæ, & locutionis Authorem audi, & se, & ipsam ita explicantem sub eius profe finem. Ordo enim quidam cuncta completitur: ut quod ab assignata ordinis ratione decessit licet in alium, tamen ordinem, relabatur: nequid in regno providentiæ liceat temeritati. Opponitur definitio providentiæ à Damasceno 2. de fide capite 69. initio à nobis recitata questione secunda, certamine 1. numero tertio, ubi de existentia necessaria subiecto cui providentiæ agere Damascenum, non autem de omnibus effectibus, & finibus intentis vidimus: & quidem, cum ipse 3. de fide capite nono, vers. finem primus post Chrysostomum voluntatem Dei antecedentem, & quantum ex se ipso est, à consequente distinxerit, ut varios providentiæ Dei modos explicaret: & demum Deum, præsertim, præcedentem velle omnes salvari: In providentiæ Dei modis enumeret: quem effectum, & sine intento carere in plenique nostrum sciebat: quo pacto nullam specialem providentiam eo carere negaret, omnesque, & singulas subiade, effectum, & finem intentum obtinere doceret? Quod autem sub inferius definitioni illi subiunxit, nolque ibidem retulimus, eandem atque definitionem ipsa, sensum continet. Nec refert hanc rationem postremis illis immediate subiunxisse ut eorum veritatem probaret. Omnia enim quæcumque voluit fecit: & voluntati eius nullus resistit. Solum enim probat bonam Dei voluntatem esse omnium concentuam, & prorsus voluntatem omnium, ut dixerat, ac proinde nihil extra eam, atque providentiam totam omnia continentem, & providentem egredi posse (ut diximus ex Boëtio, & Nazianzeno) ac diuturni.

QVÆSTIO IV.

De providentiæ effectibus, & genere causalitatis ab ea in ipsos exercita.

Providentiæ cuiusque specialis Dei effectus singularim recensere, nedum examinare, & statuere, inutilis, magnam partem, opera esset, prolixæque, immo impossibilis: quare de aliquot eorum generibus agendum est, de quibus Doctorum communis consensus est vel dubitatio: quo autem genere causæ à providentiā causentur statuendum etiam hic est; ne quid ad providentiam spectans indisputatum relinquantur.

CERTAM